

Festivalul Operelor Naționale, Cluj-Napoca

Don Giovanni de Iași – sau despre muzicalitatea și teatralitatea operei

(Elena Maria Șorban, muzicolog – 31 mai 2012)

Rareș Trifan (directorul Operei Naționale clujene) înmânând trofeul Festivalului regizoarei Beatrice Rancea

Festivalul Operelor Naționale, prima ediție – o inițiativă temerară, realizată (20-28 mai 2012) de Opera Națională clujeană, având ca logo sonor Marșul triumfal din Aida.

A fost programat câte un titlu sau două ale fiecărei instituții: Aida și Nabucco '12 ale gazdelor, Adriana Lecouvreur cu Opera din Timișoara, Evgheni Oneghin al Operei din București, Elixirul dragostei cu Opera Maghiară clujeană, spectacolul coregrafic Bal și opera Don Giovanni, ambele cu Opera din Iași. Manifestările s-au completat cu Simpozionul Teatralitatea operei, condus de Prof.univ.dr. Doina Modola și un concert în aer liber al celor două instituții de profil clujene, integrate Festivalului „Zile de Cluj-Napoca” – în mod exemplar, deoarece reflecția teoretică și accesibilizarea practică a genului în rândurile publicului larg sunt deopotrivă necesare.

Din această ofertă amplă, am ales spectacolul Don Giovanni de Mozart, al Operei din Iași. Mă atrăgeau deopotrivă, promisiunile de realizare muzicală și regizorală. Coordonarea dirijorului Adrian Morar are garanția profesionalismului. Despre Beatrice Rancea, citisem câteva articole, dar nu avusesem ocazia să văd ceva. Rezum impresiile asupra regiei spectacolului. Mai întâi, este bătătoare la ochi coordonarea dintre mișcarea muzicii și cea actoricească – pentru care îmi permit să folosesc acest termen neacademic, fiindcă așa o calitate este rară. Trebuie să fii coregraf ca să reușești o asemenea adecvare a jocului la muzică? Desigur că acesta este un atut: spectacolul Don Giovanni al Operei din Iași este un exemplu convingător pentru însușirile de muzicalitate ale regiei.

Apoi, remarcabilă este coerența întregului. Recunosc, pe ici, pe colo, câte o idee din montări celebre (lectica Elvirei, o posibilă adaptare a caleștii dintr-o versiune de referință), dar asemenea detalii sunt asimilate creator – în exemplul menționat, caleașca sublinia un statut de noblețe, dar lectica de aici este, evident, comică. Leporello este înfățișat cu tichie de bufon – în libret, Don Giovanni îl numește ca atare, batjocoritor. Costumele create – autoarea scenografiei, Viorica Perju – sunt valabile în orice timp istoric, însă unele personaje sunt deplasate în epoci diferite: apar vagi sugestii medievale la Donna Anna sau altele, pregnante, din perioada interbelică, la Donna Elvira. Îmi vine în minte un eseu al Anei Blandiana, care scria despre vârsta-emblemă pe care o are o persoană, independent de realitatea ei biologică – și care, iată, poate fi extins: un personaj este expresiv prin apartenența sa la o vârstă culturală... Dar și un artist! Vârsta regizoarei Beatrice Rancea? Cea a actualității postmoderne – nu din ramura superficială, ci din cea a asimilărilor esențiale a faptelor de cultură; vârsta deplinei maturității dovedite prin capacitatea de proiecție generalizatoare a experiențelor personale în psihologii și mentalități umane cu valori tipologice.

„A fost odată ca niciodată”... un seducător. Care parcă s-a transformat în statuie. Statuie înconjurată de femei dintr-un harem. O statuie-totem. Adulată de cele seduse (seducția fiind jocul complicității liber consimțite). imagine din spectacol Este ceea ce arată uvertura – secționată între partea exclusiv muzicală și cea cu tabloul scenic pe care încercam adineaori să îl descriu.

„...Și-am încălecat pe-o șea / și v-am spus povestea-așa” pare să afirme scena aleasă ca final, deznodământul punitiv al lui Don Giovanni (unde el este luat de oaspetele-statuie în lumea rece a neființei), rotunjind spectacolul, prin legarea sa vizual-ideatică de scena-prolog, imaginată de regizoare pentru uvertură (justificând întrucâtva, omiterea finalului moralizator al originalului; formula dramaturgiei acestui spectacol reușește să nu facă sesizabile nici celelalte tăieturi).

Comparația cu spectacolul omonim al clujenilor era un motiv în plus de curiozitate. Orchestra: plus categoric pentru ieșeni; ansamblurile corale ale celor două instituții (cel ieșean, având ca

dirijor pe Mirela Azamfirei) – cvasi-egale; soliștii: categoric superiori cei clujeni (asumându-mi riscul inherent unor asemenea generalizări, consider că nu este cazul de a face aici concretizări nominale). Interpretul lui Don Ottavio fiind într-o formă proastă, jenantă pentru auditorii avizați, ar fi fost o soluție la îndemână să fie înlocuit cu interpretul din distribuția clujeană... Nu înțeleg nici de ce a fost invitat un coregraf extern, al cărui rezultat este neutru și stilistic, și artistic – presupun că asumarea coregrafiei de către regizoare ar fi avut o reală eficiență... Decorul pe două nivele ar fi putut fi exploatat și în celebra simultaneitate cu trei ritmuri de dans din finalul primului act (menuet, contradans, dans german), pentru a facilita distingerea lor (plasându-le la parter, stânga sus, dreapta sus) – el fiind valorificat abia în scena ospățului, prin așezarea instrumentiștilor în loggiile superioare. Se cuvin menționați Ciprian Marele (Don Giovanni), Octavian Dumitru (Leporello), Cristina Simionescu (Donna Anna), Simona Titieanu (Donna Elvira), Florentina Onică (Zerlina), Iulian Ioan Sandu (Masetto), Horia Sandu (Comandorul), Anca Șerbănuță (asistent regie). O apreciere specială pentru recitativele precise, dezinvolve și expresive realizate de Adina Alupei.

De la Mozart la spectacolul din piața publică, prima etapă a drumului spre victorie al Festivalului Operelor Naționale din cetatea transilvană s-a desfășurat cu deplină forță artistică.

* Fotografii de Nicu Cherciu. Pentru mărirea unei poze, faceți **CLICK** pe poză.